

Bükk Nemzeti Park

Bélkő hegye
és az egykori cementgyárak tározója

Fátyol-vízesés

Kerecsensólyom

Adatok

Ország: ..... Magyarország

Elhelyezkedése: ..... Északi-középhegység

Legközelebbi város: ..... Miskolc

Terület: ..... 402,63 km²

Alapítás ideje: 1977

Elhelyezkedése

A Bükk Nemzeti Park Magyarország egyik első nemzeti parkja, amely az Északi-középhegységben, a Bükk-vidéken fekszik. Igazgatósága Eger északi városrészé, Felnémet régi műemlék plébániaépületében található.

Földrajz

Az Északi-középhegységnek a többi vulkanikus hegyeitől eltérő földtörténeti múlttal rendelkező tagja a Bükk-vidék. Nagy részét tengeri üledékes eredetű kőzetek, főként dolomit és mészkő építik fel. Fennsíkját meredek sziklaszirtek, a Bél-kő, a Pes-kő, a Tar-kő, a Vörös-kő és a többi „-kő” öleli körül, melyekről csodálatos kilátás nyílik a hegység déli lábára. Az előbbi csúcsok nagy részét érinti az Országos Kéktúra útvonala. A hegység szép formái a barázdákkal, üregekkel tagolt, lyuggatott mészkőfelszínnek, a karrok és ördögszántások is. A Bükk-vidék sajátos ékességei a karsztforrások vizéből kiváló mésztufa képződmények.

A hegység legegységesebb része az átlagosan 800 méter magas Bükk-fennsík, melyet a Garadnapatak két részre, Nagy- és Kis-fennsíkra bont. A fennsíkok arculatát a karsztosodás határozza meg. A Bükk-fennsík felszínét a legkülönbözőbb karsztformák: töbrök, víznyelők, zsombolyok teszik változatossá. Jellemzők a bércek és a szurdokvölgyek.

A Bükk Nemzeti Park területén több mint 1100 barlangot ismerünk, közülük 45 fokozottan védett. Közöttük található az ország legmélyebb barlangja, a 275 méter mély Bányász-barlang. Jelentősebb

barlangok még a kiépített lillafüredi Anna-barlang és Szent István-barlang, a miskolctapolcai Tavasbarlang, valamint a szabadon látogatható Szeleta- és Balla-barlang.

Forrásai, patakjai bővizűek. A vidék nevezetessége a Szalajka-patak mésztufa gátaikon 17 méter magasról aláhulló Fátyol-vízesése.

Növényvilág

A park mintegy 94%-át erdő borítja. A bükki erdők közül legelterjedtebbek a cseres-tölgyesek, melyeket a magasabb régiókban gyertyános-tölgyesek, majd kb. 600 méter fölött a hegyvidéki bükkösök követnek. A BNP egyik legérdekesebb helye az Őserdő, melynek bükkfái 180-200 évesek. Területén több mint 100 éve nem végeznek erdőművelési tevékenységet, sőt, a túrázókat is kitiltották onnan néhány éve. (Régen jelölt turistaút haladt keresztül rajta, ma kerítéssel van körbe véve, így jelentős kerülővel és nem elhanyagolható kaptatón át lehet megkerülni.) A hegységben a bükkösök mellett előfordulnak fenyvesek is, melyek kivétel nélkül telepített erdők.

Fokozott védelmet élveznek a meredek, északi, sziklás dolomit-mészkő oldalakon, törmeléklejtőkön kialakult, rosszul záródó, le-törpült, göcsörtös fákból álló sziklai bükkösök, amelyek számos növényritkaságnak és jégkorszaki maradványfajnak adnak otthont. Az egzotikus szépségű ritka orchideafaj, a Boldogasszony papúcsa országos fennmaradása szempontjából kiemelkedően fontos a Bükk hegység sziklai bükköseinek, tölgyeseinek megóvása. A legmeredekebb nyugati sziklaoldalakon él a hársas-berkenyész reliktum erdő, ami igen gazdag alhavas maradványfajokban. Az alacsonyabb szinteket alkotó tölgyes zóna jellegzetes társulása a reliktum dolomittölgyes.

Légybangó

A dolomit a Bükkben viszonylag kis kiterjedésű, de a rajta kialakult sziklagyepek annál fontosabbak. Legértékesebb társulása a tarka nyúlarkfűves sziklagyep, amelynek csak egyetlen előfordulása ismert a hegységben. Itt gypalkotó a tarka nyúlarkfű és a tarka nádtippán (*Calamagrostis varia*), de a szárazabb, napsütötte részeken megjelenik a lappangó sás (*Carex humilis*) is. Az északnyugatnak lejtő gyepek ritka orchideája a légybangó (*Ophrys insectifera*), a sokszor rovarutánzó orchideáknak nevezett bangó nemzetség egyik legkisebb és legészakabbra hatoló képviselője. Ugyancsak különleges az apró rózsaszín virágú illatos bibircsvirág (*Gymnadenia conopsea*).

A jégkorszak utáni hideg, kontinentális idők tanúi közé tartozik a hazánkban már csak a Bükki Nemzeti Parkban megtalálható poloskavész. Magyarországon csak a Bükk-fennsík oldalain nyílik a kék virágú északi sárkányfű, amely nevét jellegzetes formájú virágjáról kapta, amiben Linné egy sárkány fejét vélte felfedezni.

A déli meredek oldalak gyorsan felmelegedő erdeiben, gyepein a melegebb időszakok növényei is menedéket találtak. Ezek közé tartozik a cserszömörce, amely ősszel vérvörösre színeződő leveleivel lángba borítja a hegyoldalakat.

Állatvilág

A nemzeti park rovarvilágának kiemelkedően értékes tagja a bükki szerecsenboglárka. A hegyvidékekre jellemző fajok közül külön is említendő a havasi tűzlepke, a havasi cincér, az alpesi gőte, a gyepi béka, a sárgahasú unka, a fehérhátú fakopáncs és a hegyi billegető. Olyan ritka fajok költenek itt, mint kövirigó, a holló, az uhu és a ragadozók közül a fokozottan védett parlagi sas, a kerecsensólyom vagy a kígyászölyv. A hazánkban élő denevérfajok szinte mindegyike előfordult már a Bükkben. Egy különleges halfaj is van, a sebes pisztráng. Énekes madarak közül itt él a kövirigó, a vízirigó és a kis őrgébics. Az emlősök közül a hiúz már több mint tíz éve állandó lakója a bükki erdőknek. Rokonának, a szintén óvatos vadmacskának jóval népesebb állománya él ezen a vidéken. A nagyvadak közül gyakori a gímszarvas, a muflon és a vaddisznó. A Bükk-fennsíkon legel a híres lipicai ménes. A 21. század elején megjelent és szaporodni kezdett a farkas is.

Fehérhátú fakopáncs

A Bükk-vidék legeldugottabb zugaiban élnek azok a jégkorszakot idéző állatfajok is, amelyek kiválóan alkalmazkodtak a kor mostoha életkörülményeihez. Az alpesi gőte bükki alfaja a Bükk-fennsíkon és az Észak-Bükk vegyes völgyében levő erdei tavacsókban, forrásokban, gyakran mélyebb vízü pocsolyákban él. A kárpáti havasokat idézi a nagy termetű kék meztelen csiga. A Bükk-vidéken előforduló állatfajok száma ma minimálisan 22 ezer körüli. A száraz, meleg hegyoldalak déli gyepjein él a fűrészlábú szöcske. Hasonló élőhelyeken találjuk az apró termetű pannon gyíkok. A meleg tölgyesek, bokorerdők igen változatos rovarközösségeiből talán a leglátványosabbak a lepkék. Akadnak kicsi, jelentéktelennek tűnő fajok, amelyek kiemelt értéket képviselnek, hiszen elterjedésük súlypontja tőlünk délebbre esik, illetve élőhelyeik eltűnése a faj visszaszorulásához vezet Európa-szerte. A Bükk-vidék féltett madártani ritkasága a kerecsensólyom, melynek sikeres elterjedéséhez a csaknem két évtizeddel ezelőtt kezdődött, komplex védelmi programok teremtették meg a feltételeket. A sziklai élőhelyek, valamint felhagyott kőbányák még helyenként megtalálható jelleg-

zetes madara a kövirigó, e volt bányákhoz kötődik az uhu költése is. A térség kiemelkedő zoológiai értékei közé tartoznak a veszélyeztetett, egyedi védelmet igénylő nappali ragadozó madarak, mint a parlagi sas, a békászó sas és a kígyászölyv. Az állatvilág világhírű ritkaságai kötődnek a bükki-vidéki barlangokhoz. Ilyen például a hosszúszárnyú denevér, amely kizárólag barlangokban szaporodik és telel.

Tájvédelmi Körzetek

1) Lázberci Tájvédelmi Körzet

A tájvédelmi körzet az Upponyi-hegységben található. A Tájvédelmi Körzet létét elsősorban a területen található víztározónak köszönheti. Fokozottan védett az Upponyi-szoros, a Lázberci-víztározó vízfelülete és az ezt övező parti sáv, az ivóvíz tisztaságának megőrzése ugyanis komoly vízvédelmi feladat. Az 1967–1969 között létesült, 6,2 millió köbméter víz befogadására alkalmas mesterséges tó rendkívül fontos szerepet játszik a Sajó-völgyének két, egyenként mintegy 40-40 ezer lakosú városának (Ózd és Kazincbarcika), valamint számos környező kisebb

települések életében. A tó belső védőövezete egy 20 méter széles parti sáv. Ezt a sávot egy további, 100 méter szélességű külső védőövezet, ugyancsak szigorúan védett zóna veszi körül, amelyet óvnak mindenféle szennyeződéstől.

2) Hollókői Tájvédelmi Körzet

A Hollókői Tájvédelmi Körzetet a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága hozta létre 1987-ben, 141 hektáros területen. A hollókői vár az Ófaluval együtt 1987 óta az UNESCO világörökségek listáján megtalálható. A környező terület természetvédelmi oltalom alatt áll. A Bükk Nemzeti Park Igazgatósága kijelölt egy vár körüli – zöld színnel jelzett, 23 ismertető táblával ellátott – vartúra ösvényt, ami a terület kulturális és természeti értékeit mutatja be.

3) Mátrai Tájvédelmi Körzet

A tájvédelmi körzet két különálló területe a Mátra középső és nyugati részén található. A tájvédelmi körzet közigazgatási határai Heves megyében Kisdána, Domoszló, Markaz, Gyöngyös, Gyöngyössolymos, Parádsasvár, Recsk, Mátraszentimre, Nógrád megyében Hasznos, Bátor-terenyé. A tájvédelmi körzethez tartozik két országos jelentőségű természetvédelmi terület, a gyöngyösi Sár-hegy és a siroki Nyírjes-tó. A Mátrai Tájvédelmi Körzetet az 5/1985. (XI. 22.) OKTH rendelkezés létesítette 11862,7 hektár kiterjedésű területen. A védetté nyilvánításának célja: a TK területén a földtani értékek, a táj jellegét meghatározó földfelszíni formák, a felszíni vizek, a védett növény- és állatfajok, a természetes növénytakasok, a természetszerű erdők megóvása és fenntartása, valamint az ember felüdülését szolgáló kedvező természeti környezet fenntartása.

4) Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet

A Borsodi Mezőség Tájvédelmi Körzet átmenet az Alföld és a Bükk-vidék hegyei között. A táj arculatát a Tisza, valamint a hegyvidék felől lefutó folyók, patakok és az itt honos legeltető állattartás, a pásztorkodó ember együttes hatása alakították ki. A védetté nyilvánítás célja a még háborítatlan sztyepprétek fajgazdag növény- és állatvilágának, a természetes pusztai környezetben élő tűzok, valamint a tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme.

5) Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet

A Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet területe 6 709 hektár, ebből szigorúan védett 447 hektár. A védetté nyilvánításkor beolvadt területébe a Salgó vára, a Szilvás-kő, a Kercseg-völgy, a Földház-tető, a Gortva-völgy, a Bárna-patak és a Zagyva forrásvidéke természetvédelmi területek. Nógrád–Gömöri-bazaltvidéken több mint 100 önálló bazaltterület található, többségük Szlovákiában. A Medves-fennsík a Nógrádi-medence legszebb formájú vulkáni kiemelkedése, meredek gerincek és mélyen szántó völgyek tagolják. A feltörő lávából keletkeztek a többnyire oszlopos szerkezetű bazaltcsúcsok. A leglátványosabb képződmények a Szilvás-kőn tekinthetők meg, ahol úgy állnak a bazalt oszlopok függőleges sorokba rendeződve, mint egy katedrális orgonájának sípjai.

6) Kelet-cserhádi Tájvédelmi Körzet

A Keleti-Cserhát hazánk legjobban lepusztult, legváltozatosabb felszínű hegysége. A hegység négy piroxén-andezit változatból, főleg ezek agglomerátumaiból és tufaiból áll. A terület földtani jelentősége, hogy itt található a hazánkban legteljesebben kifejlődött miocén rétegsor, a harmadidőszaki képződmények tanulmányozására ez a legkedvezőbb terep. A Keleti-Cserhátban a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság javaslata alapján Natura 2000 területek meghatározása is megtörtént, a következő területek kerültek kijelölésre: szentkúti Meszes-tető, Tepke, Bézma, bujádi Csirke-hegy és Kántor-rét, szandai Vár-hegy.

7) Kesznyéteni Tájvédelmi Körzet

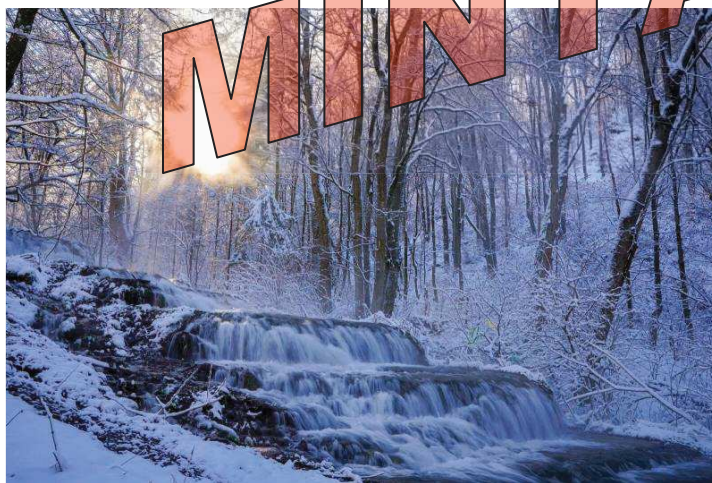
A tájvédelmi körzet a Tisza, a Takta, a Sajó és a tiszalúci Holt-Tisza által közrefogott morotvák, elhagyott folyómedrekkel tarkított síkságát foglalja magában. A tájvédelmi körzethez szervesen kapcsolódik a Tiszadobi-ártér, mely a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság felügyeletébe tartozik.

8) Hevesi Füves Puszták Tájvédelmi Körzet

A 8.199 hektár területen fekvő Hevesi Füves Puszták TK a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságához tartozó szabadon látogatható terület, mely a Tisza-völgy és a Mátra közt terül el. A Kisköre-Víztárolótól keletre fekvő, hét különálló mozaikos rész a Füzesabony, Kisköre, Poroszló és Jászapáti közötti területeket foglalja magába.

9) Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet

A Tarnavidéki Tájvédelmi Körzet 1993-ban alakult meg a Heves–Borsodi-dombság egyedülálló természeti és tájképi értékeinek, a területen található szubmediterrán növénytakasulások termőhelyének, valamint a vidéken fészkelő császármadár élőhelyének megőrzése érdekében. A terület kiemelkedő földtani-felszínalakítási, s egyben tájképi értékei a dombovidéket alkotó homokkő (Pétervásárai Homokkő Formáció) természetes feltáródásai. A leglátványosabb a bükk-szenterzsébeti Nagy-kő 60–80 m magas, csaknem függőleges sziklafala.

A Bükk Nemzeti Park minden évszakban várja látogatóit...